

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

**ІДЕЇ К. Д. УШИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

віртуальна виставка

Суми 2023

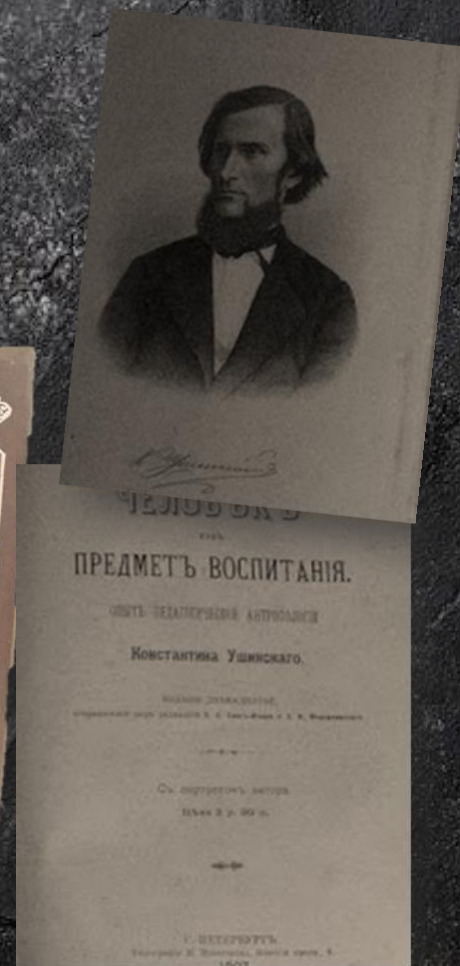
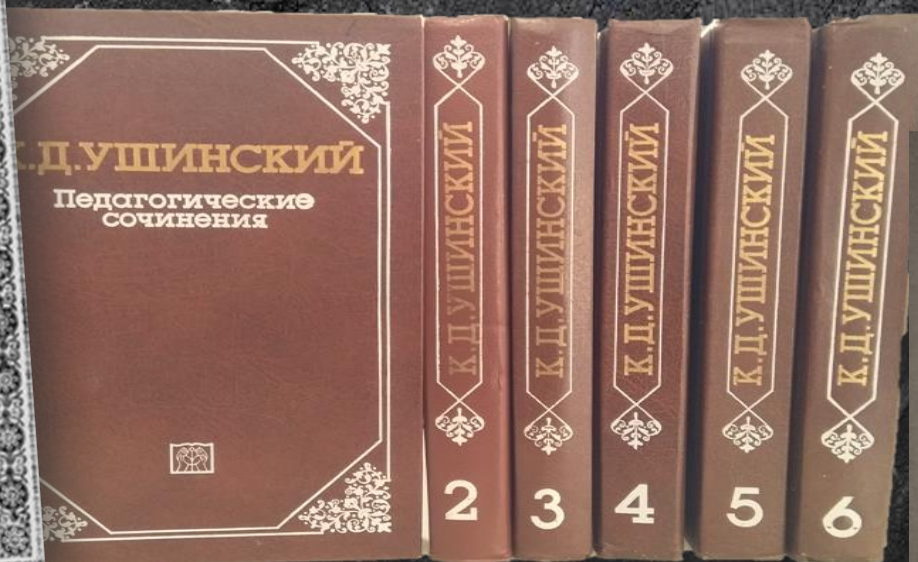
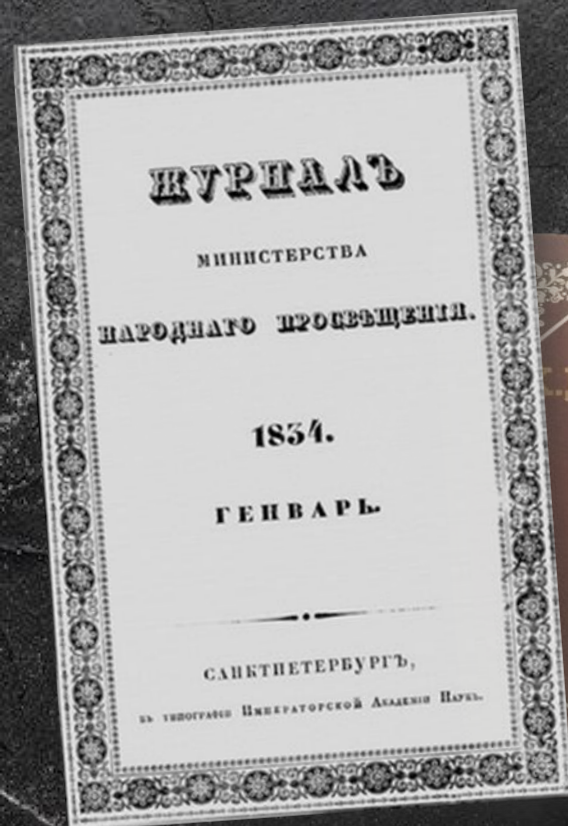
**К. Д. Ушинський
(1824-1871 рр.)**

К. Д. УШИНСКИЙ. 1839 г.

***«У кожного народу своя
особлива національна система
виховання, а тому
запозичення одним народом у
іншого виховних систем є
неможливим»***

*«Якщо педагогіка хоче всебічно виховати людину, то спершу повинна
всебічно пізнати її»*

К. Д. Ушинський – найавторитетніший педагог XIX століття, основоположник наукової педагогіки і народної школи, автор праць з теорії та історії педагогіки, який першим поставив виховання на наукове підґрунтя, поєднавши педагогіку з психологією й іншими науками про людину.

Створив підручники для початкового навчання «Рідне слово» та «Дитячий світ», розробив програму педагогічної освіти, проект учительської семінарії. Розвинув і вдосконалив методику початкового навчання, високо підніс суспільне значення вчительської праці.

Освітньо-виховна система К. Д. Ушинського допомагає створити всі необхідні умови для вирішення комплексних завдань сучасної педагогіки:

- зберігаючи і розвиваючи кращі традиційні форми і напрацювання вітчизняної та західної класичної педагогіки, вона залишає простір для їх гнучкого перетворення і поступального розвитку в мінливих умовах сучасного світу;
- зберігає традиційні форми національної культури, народних традицій, зводить і розвиває народну педагогіку до ступеня наукової;
- відповідає сучасним вимогам і критеріям інноваційних технологій (за масштабами мети і завдань, методологічного забезпечення, наукового контексту, характеру і типу діяльності, результатів, новизни і послідовності освітньо-виховного процесу).

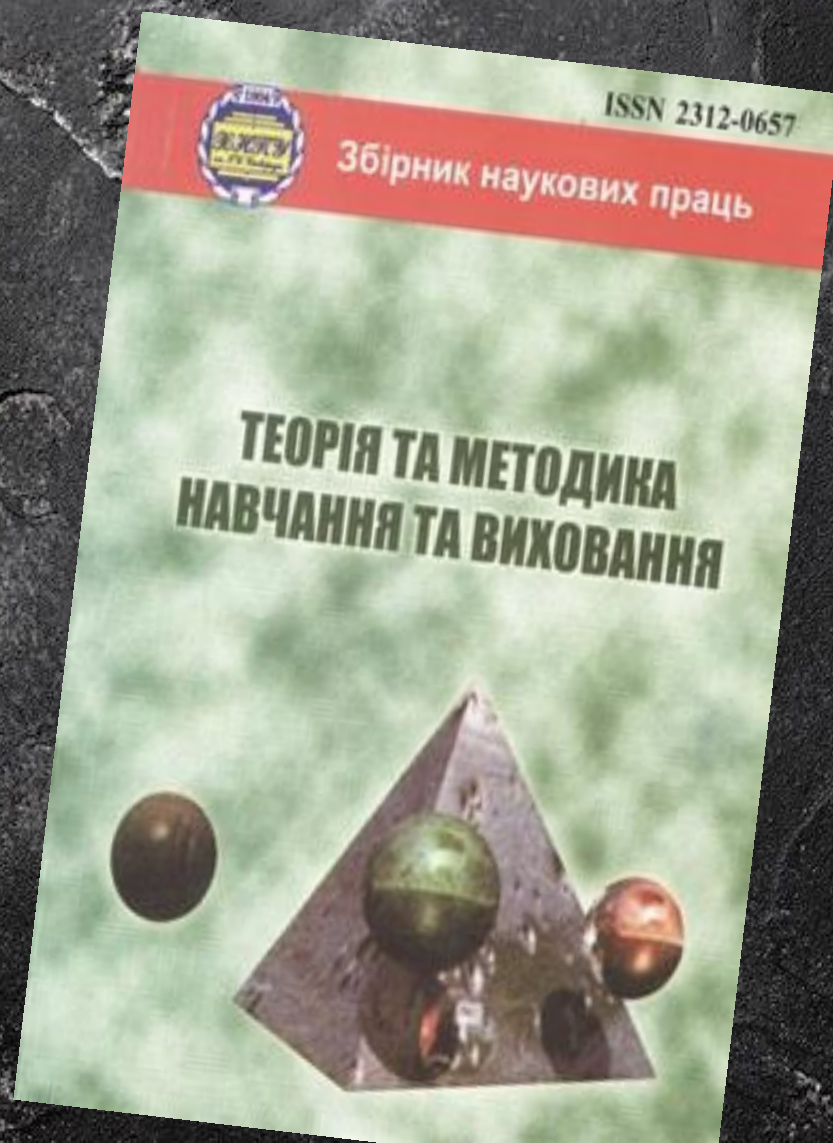
Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського

- Гармонійний розвиток людини, що поєднує розумову зрілість, моральну досконалість і фізичну розвиненість;
- Визнання розумово-розвивальної і морально виховної сили вчителя;
- Народність — основа виховання підростаючого покоління у дусі патріотизму, любові до батьківщини та свого народу;
- Навчання дітей має здійснюватися рідною мовою, яка є найяскравішим виявом народності;
- Роль мовлення і мови у психічному розвитку дитини;
- Освіта має бути поза релігією;
- Виховання з урахуванням впливу соціального і природного середовища.

Освітньо-виховна система Ушинського в контексті сучасної педагогічної науки і освіти

«Найвизначнішим і найсуттєвішим внеском Ушинського є підхід до педагогіки як антропологічної науки, обґрунтування її психологічних засад...побудова ним педагогічної концепції на чотирьох засадах: народність, у тому числі націоналізм; християнство, а точніше православ'я; суспільний характер освіти, що спирається на ту ж народність; наука, якій він, до речі, надавав останнє місце серед інших», – О. В. Сухомлинський

1. Богуш, А. М. Педагогічна спадщина К. Д. Ушинського у вимірі сучасності : монографія. – Київ : Слово, 2017. – 344 с.
2. Богуш, А. М. Становлення і розвиток педагогічної системи К. Д. Ушинського // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : журнал. – 2017. – № 1 (114). – С. 7–13
3. Корнейко, Ю. М. Актуалізація ідей К. Д. Ушинського в сучасній вищій педагогічній освіті України [Електронний ресурс] / Ю. М. Корнейко // Теорія та методика навчання та виховання. – 2015. – Вип. 38. – С. 67–75.
4. Марчук, С. Гуманізм, народність та природовідповідність – визначальні принципи педагогічної системи К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / С. Марчук, І. Чемерис // Педагогічний часопис Волині. – 2018. – № 4. – С. 38–44.
5. Рогова, П. І. Бібліографія К. Д. Ушинського в контексті розвитку сучасної педагогічної науки // Шлях освіти : наук.-метод. журнал. – 2010. – № 4. – С. 40–43
6. Чепіль, М. Етнічний патріотизм у педагогічній спадщині К. Ушинського [Електронний ресурс] / М. Чепіль // Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2014. – Вип. 29(1). – С. 213–221.

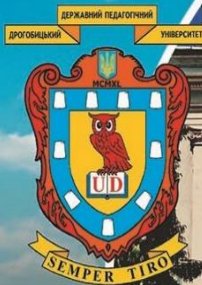
Основа педагогічної системи Ушинського – принцип народності

«Виховання побудоване на народних основах, має ту виховну силу, якої нема у найкращих системах, побудованих на абстрактних ідеях або запозичених в іншого народу...тільки народне виховання є живим органом в історичному процесі і народного розвитку...

А тому виховання не треба вигадувати, бо воно існує у народі стільки віків, скільки існує сам народ; з ним воно народилося, з ним зросло, відобразило у собі всю його історію і всі його якості»

«Про народність у громадському вихованні» (1857 р.)

1. Калита Н. Виховний ідеал К. Ушинського у традиції українського національного виховання: порівняльний історико-педагогічний аспект [Електронний ресурс] / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2013. – № 12. С. 12
2. Лавріненко Л. Костянтин Ушинський про принцип народності у вихованні: історичний аспект (до 190-річчя з дня народження К. Ушинського) [Електронний ресурс] / Л. Лавріненко // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 3. – С. 32–33.
3. Садова І. І. Ідея народності у педагогічній концепції Костянтина Ушинського [Електронний ресурс] / І. І. Садова // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2014. – Вип. 17. – С. 109–113
4. Скільський, Д. М. Вчення К. Д. Ушинського про народність виховання [Текст] / Д. М. Скільський // Педагогіка і психологія. – 2012. – № 3. – С. 80–87.

ISSN 2308-4634 (Print)
ISSN 2617-0825 (Online)

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ
MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

МОЛОДЬ І РИНОК YOUTH & MARKET

ВІСНИК
КНИЖКОВОЇ
ПАЛАТИ

Ознака народності — мова

«Мова — найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, що зв'язує віджилі, живущі і майбутні покоління народу в одне велике, історичне живе ціле...Відберіть у народу все — і він усе може повернути; але відберіть мову — і він ніколи більш не створить її; нову батьківщину навіть може створити народ, але мови — ніколи; вимерла мова в устах народу — вимер і народ»

«Про народність у громадському вихованні» (1857 р.)

1. Євтух, М. Б. Проблеми народної школи та рідної мови у педагогічному вченні К. Д. Ушинського [Текст] / М. Б. Євтух // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVIII Каришинські читання : міжнародна науково-практична конференція, (26-27 травня 2011 р., м. Полтава) : збірник наукових праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Полтавський національний педагогічний ун-т ім. В. Г. Короленка ; Ін-т педагогіки НАПН України та ін.; [редкол.: М. І. Степаненко, Р. А. Сітарчук, В. І. Лагно та ін.]. – Полтава : [Астроя], 2011. – С. 13–17.
2. Масловська, М. К. Д. Ушинський як літератор [Текст] / М. Масловська, Ю. Дубовик // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 2. – С. 47.
3. Островерхова, А. В. Роль рідної мови в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського [Текст] / А. В. Островерхова, Ю. С. Полосьмак // Наукові пошуки : збірник наукових праць молодих учених / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Г. Козлова, О. В. Михайличенко та ін.]. – Суми : [Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2014. – Вип. 10. – С. 71–75.
4. К. Д. Ушинський і деякі питання вивчення мови та літератури в школі [Текст] : методичні рекомендації вчителям / Сумський обласний інститут удосконалення вчителів ; матеріал підготували: П. П. Охріменко, О. С. Скорик, С. М. Гайдар [та ін.]. – Суми : [б. в.], 1979. – [20] с.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА в загальноосвітній школі

ІНСТИТУТ
ПЕДАГОГІКИ
АПН
УКРАЇНИ

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНИЙ
ЖУРНАЛ

9 / 2010

ЗДР. 4: 001 (477.321.023)
НЗУ

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

НАУКОВІ ПОШУКИ

Суми 2014
випуск 10

Принцип наочності навчання

У засвоєнні знань, за Ушинським, велике значення має наочність. Діти мислять формами, фарбами, звуками, відчуттями, тому в процесі навчання корисно використовувати всі наочні засоби з тим, щоб органи чуттів брали безпосередню участь у сприйманні навчального матеріалу.

1. Антипець В. П. Індивідуально-диференційований підхід у навчанні молодших школярів читати на основі ідей К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / В. П. Антипець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 110. – С. 109–112.
2. Іщенко Г. В. Реалізація педагогічних ідей К. Д. Ушинського у процесі навчання математики загальноосвітньої школи [Електронний ресурс] / Г. В. Іщенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 110. – с. 131—33.
3. Короп О. А. Наукова спадщина К. Д. Ушинського як методологічна основа практики розвитку в дошкільників аудіативних навичок і вмінь [Електронний ресурс] / О. А. Короп // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 1.45. – С. 68–72.
4. Лаврієнко, Л. Навчальна книга у педагогічній спадщині К. Ушинського // Вісник Книжкової палати : щомісяч. наук.-практ. журнал. – 2016. – № 3. – С. 35–37

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

Чернігівського національного
педагогічного університету

Випуск 101

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернівці
2012

ISSN 0918-7800

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Миколаївського
національного університету
імені В. О. Сухомлинського

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЕСУ

ВІСНИК КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ

ISSN 2076-9326

12
2016

Гармонійний розвиток людини

У педагогічній системі Ушинського важливе місце займають питання виховання, в яких він спирався на ідею гармонійного розвитку особистості.

Гармонійно розвинутою вважав людину, у якої поєднані розумова зрілість, моральна досконалість, фізична і естетична розвиненість.

Усі сторони виховання розглядав як єдиний процес, де вони, як і в дійсності, переплітаються між собою і обумовлюють одна одну.

Пріоритетні напрями виховання

Народність процесу виховання:

Прагнення народу зберегти своє національне «я».

Навчання рідною мовою, навчання народних традицій та обрядів, виховання любові до рідної землі, Батьківщини;

Морально-естетичне виховання: Гуманізм – основна характерна риса педагогічної системи Ушинського. Треба навчити дітей доброзичливо та гуманно ставитися до себе, рідних, друзів, оточуючих, до природи;

Працьовитість: Діти мають розуміти, що навчання – це серйозна праця, під час якої треба долати певні труднощі. А завдання педагога: дати учневі інструмент для цього.

1. Алмакаєва, О. В. К. Д. Ушинський про естетичне виховання дітей дошкільного віку // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині великого вітчизняного педагога Костянтина Дмитровича Ушинського : 20-21 трав. 2003 р. – С. 18–21.
2. Бондар, Л. Питання навчання і виховання в поглядах К. Д. Ушинського і В. О. Сухомлинського // Рідна школа : щомісяч. наук.-пед. журнал. – 2008. – № 9. – С. 12–15.
3. Іванова Н. В. Праця як феномен продуктивного мислення: сучасна інтерпретація ідей К. Ушинського в контексті виховання «людини щасливої» [Електронний ресурс] / Н. В. Іванова // Інноваційна педагогіка. - 2019. – Вип. 10(1). – С. 30–34.
4. Калита Н. К. Д. Ушинський про моральне виховання особистості [Електронний ресурс] / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2010. – № 7-8. – С. 141–146.
5. Серго С. Уроки серед природи за методикою К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / С. Серго // Початкова школа. – 2013. – № 11. – С. 57–58.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

No 1
2020

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ВИХОВНА ІННОВАТИКА
ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

ЕКСКУРСІЯ
ДО ІСТОРИЧНОЇ ЛОКАЦІЇ "ОЛЬВІЯ"

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

РІДНА ШКОЛА

КВІЛЕНЬ

2016

Шкільний науково-педагогічний журнал
ISSN 0131-5358

Науково-педагогічний
проект «Інтелект України»
пріоритетні напрями
модернізації сучасної школи

ІННОВАЦІЙНА

ПЕДАГОГІКА

1 2017

Морально-естетичне виховання

«Ми сміливо висловлюємо переконання, що вплив моральний складає головне завдання виховання, більш важливе, ніж розвиток розуму і наповнення голови знаннями»

1. Жаданова О. М. Розвиток ідей К. Д. Ушинського стосовно духовно-морального виховання у вітчизняній педагогічній думці (1857-1917 рр.): історико-педагогічний огляд [Електронний ресурс] / О. М. Жаданова // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2014. – № 1. – С. 10–15.
2. Серго С. Уроки серед природи за методикою К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / С. Серго // Початкова школа. – 2013. – № 11. – С. 57–58.
3. Кінчук, А. Психологічні засади екологіовиховної роботи у контексті ідей К. Д. Ушинського // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – 2004. – Спец. вип. "Проблеми соціалізації майбутніх фахівців в контексті вимог Болонського процесу". – С. 47–51
4. Нич О. К. Д. Ушинський про родинне виховання [Електронний ресурс] / О. Нич // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 18. – С. 254–258.
5. Монке О. С. К. Д. Ушинський: християнська сутність морально-духовного виховання дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / О. С. Монке, К. Є. Ковальова // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогічні науки. – 2017. – № 1. – С. 54–58.

ISSN 2414-5076

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО
ЖУРНАЛ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Фізичне виховання

«Праця є джерелом не лише фізичного, розумового і морального удосконалення, але й існування людини взагалі»

У педагогічних поглядах Ушинського знайшли своє відображення і питання фізичного виховання дітей, яке розглядалось ним як складова частина їх гармонійного розвитку. Велике значення має вивчення природознавства, анатомії і фізіології людини.

1. Адаменко О. О. Фізичне виховання та формування здорового способу життя у педагогічних поглядах К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / О. О. Адаменко, О. А. Догунчак, Р. В. Подопригора // Молодий вчений. – 2018. – № 12(1). – С. 70–73.
2. Калита Н. Проблема фізичного виховання особистості у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського [Електронний ресурс] / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2011. – № 6. – С. 101–104.
3. Марчук С. Методичні засади фізичного виховання школярів у педагогічній спадщині Костянтина Ушинського [Електронний ресурс] / С. Марчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2020. – № 1. – С. 29–35.

Педагогічний часопис Волині

№1
2015

Національний педагогічний університет імені Леоніда Кошаченка
Хмельницький гуманітарно-педагогічний факультет

Педагогічний дискурс

Збірник наукових праць

Випуск 14

Заснований в 2007 році

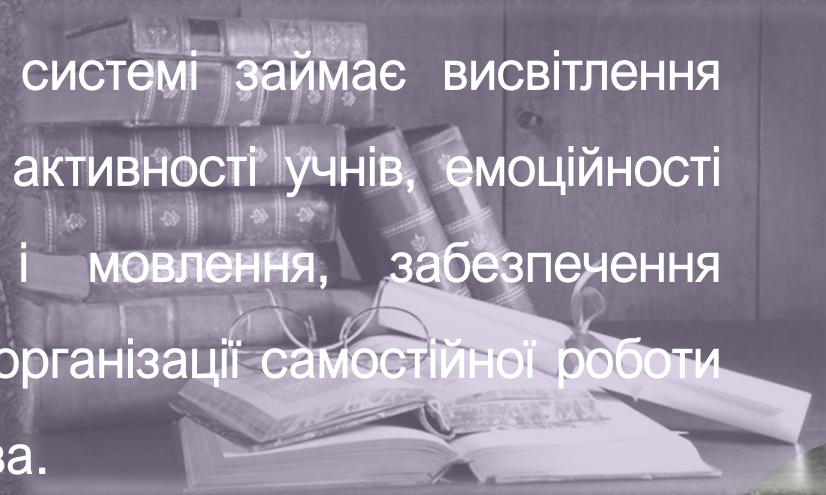
Хмельницький - 2013

Дидактика К. Д. Ушинського

Дидактика педагога глибинна, розмаїта й оригінальна. Він вимагав будувати навчання на основі врахування національних, вікових, статевих і психологічних особливостей дітей, наголошував на значенні повторення в процесі навчання.

Обґрунтував дидактичні принципи свідомості, наочності, систематичності, міцності засвоєння знань.

Вагоме місце в дидактичній системі займає висвітлення проблем оптимізації пізнавальної активності учнів, емоційності навчання, розвитку мислення і мовлення, забезпечення наступності в навчанні, належної організації самостійної роботи й творчості, шкільного краєзнавства.

1. Павко А. І. Методологічні засади дидактики К. Ушинського [Електронний ресурс] / А. І. Павко, Л. Ф. Курило // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. – 2019. – Вип. 2(1). – С. 38–40.
2. Корнейко Ю. К. Д. Ушинський про співвідношення виховання і навчання в різних європейських школах [Електронний ресурс] / Ю. Корнейко // Педагогічний дискурс. – 2017. – Вип. 23. – С. 77–81.
3. Марчук С. Гуманізм, народність та природовідповідність – визначальні принципи педагогічної системи К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / С. Марчук, І. Чемерис // Педагогічний часопис Волині. – 2018. – № 4. – С. 38–44.
4. Калита Н. І. Розумове виховання особистості у педагогічній спадщині Костянтина Ушинського [Електронний ресурс] / Н. І. Калита // Молодий вчений. – 2020. – № 10(2). – С. 386–390.

ISSN: 2413-3329
E-ISSN: 2520-6788

Науковий вісник Мукачівського
державного університету

СЕРІЯ
**ПЕДАГОГІКА
ТА ПСИХОЛОГІЯ**

www.pp-msu.com.ua

Про вчителя і його підготовку

У загальних вимогах до вчителів підкреслюється, що в питанні виховання людини, провідна роль належить школі, але в цьому організмі громадського виховання найважливішим членом без сумніву є вчитель:

- повинен не лише вміти викладати, а також мати характер, моральність і переконання;
- має відзначатися енциклопедичними знаннями. Це мають бути знання не тільки з граматики, географії та історії, а й з природничих наук, медицини, сільського господарства;
- повинен вміти добре писати, малювати, креслити, читати чітко, виразно і, якщо можливо, навіть співати.

Тільки за цих умов він може повноцінно виконувати свої функції.

1. Білюк О. В. Творча особистість вчителя в педагогічній спадщині В. Сухомлинського та К. Ушинського [Електронний ресурс] / О. В. Білюк // Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : Педагогічні науки. – 2008. – Т. 97, Вип. 84. – С. 123–125.
2. Грисюк О. М. Професійна компетентність сучасного педагога в світлі ідей К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / О. М. Грисюк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 110. – С. 202–204.
3. Остапйовський І. Актуальність ідей К. Д. Ушинського та А. С. Макаренка у формуванні професійного іміджу педагогів [Електронний ресурс] / І. Остапйовський // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 2. – С. 205–207.
4. Рогачко М. С. Вимоги до особистості майбутнього вихователя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського [Електронний ресурс] / М. С. Рогачко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогічні науки. – 2017. – № 1. – С. 85–89.
5. Шквир О. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в педагогічній спадщині К.Ушинського [Електронний ресурс] / О. Шквир // Педагогічний дискурс. – 2014. – Вип. 16. – С. 192–196.

ISSN 2414-5076

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО
ЖУРНАЛ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

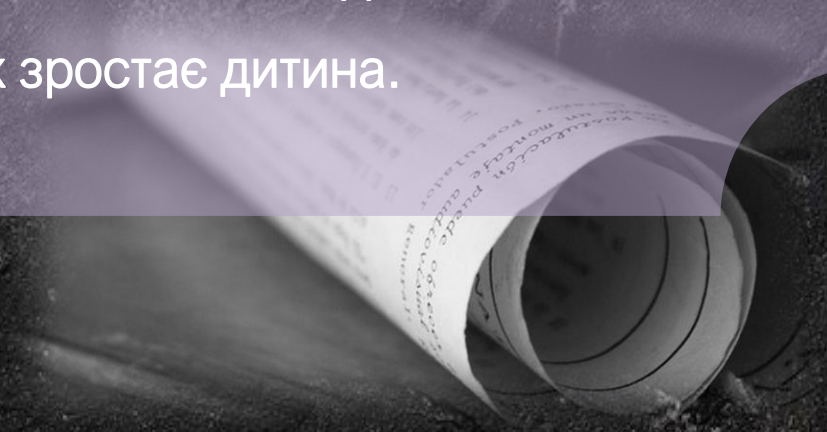
НОВ 1(89)2017
ПЕД А ГОГІЧН А
ДУМК

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ ISSN 2520 - 6427

2017 | 1

Педагогіка початкової освіти

Дитинство – найбільш чуйний і чутливий вік, «свята святих» людського життя. Питання формування внутрішнього світу дитини є головними в творчості К. Д. Ушинського. Його педагогічні принципи засновані на досконалому вивченні психологічних, психічних та фізичних законів розвитку дитини. Базовими в його педагогіці є вимоги відповідності природним можливостям дитини та тим культурним та духовним умовам, в яких зростає дитина.

1. Богдан Т. М. К. Д. Ушинський про значення природи у вихованні і навчанні дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / Т. М. Богдан // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 110. – С. 31–33.
2. Борисенко Н. О. К. Д. Ушинський про засоби формування у школярів любові до природи [Електронний ресурс] / Н. О. Борисенко // Теорія та методика навчання та виховання. – 2011. – Вип. 30. – С. 193–198.
3. Серго, С. Уроки серед природи за методикою К. Д. Ушинського [Текст] / С. Серго // Початкова школа. – 2013. – № 11. – С. 57–58.

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

Чернігівського національного
педагогічного університету

Випуск 111

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2013

Електронні ресурси

1. <https://uatv.ua>
2. <https://osvita.ua>
3. <https://dovidka.biz.ua>
4. <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
5. <https://www.pdpu.edu.ua>

ПІДГОТУВАЛА: ЗАВ. СЕКТОРОМ
КОЛОМІЄЦЬ Л. Д.